

BANKALARIN MALİ BÜNYELERİ İLE YASAL DÜZENLEMELERİN İLİŞKİSİ -5411 SAYILI BANKACILIK KANUNU ÇERÇEVESİNDE BİR ANALİZ-

Dr. Şenol BABUŞCU*

Dr. Adalet HAZAR**

ÖZET

Bankacılık Sektöründe önemli değişiklikler gerçekleştiren 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu 2005’de yayınlanmış olup, bu düzenlemenin bankaların finansal tablolarında değişiklik yaratıp yaratmadığı konusu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Analizin önemli bulguları:

- Özel sektör yerli sermayeli bankaların sermaye yeterliliklerinde belirgin bir farklılaşma,
- Yabancı sermayeli mevduat bankalarının pozisyonlarını kapatma,
- Yerli/yabancı sermayeli kalkınma ve yatırım bankalarının alınan kredilerinde azalıştır.

Analiz sonucunda yasal düzenlemelerin bankaların finansal yapısını etkilediği görüşüne ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: 5411 Bankacılık Kanunu, finansal rasyolar, yasal düzenlemeler, bankacılık sektörü.

Jel Sınıflaması: G18, G21, G32, G38, K20.

ABSTRACT

Reviewing of the last Banking Law whether brings a difference or not in the financial statements of banks is the aim of this study. Key findings from the analysis:

- A clear differentiation in capital adequacy of domestic private banks,
- Position closings of deposit foreign private banks,
- Decrease in the credit operations of domestic / foreign-owned development and investment.

As a result of analysis it has concluded that the financial structure of banks affected by legal regulations.

Key Words: The Banking Law No. 5411, financial ratios, legal regulations, the banking sector.

Jel Classification: G18, G21, G32, G38, K20.

* Başkent Üniversitesi TBF Bankacılık Bölümü, Bağlıca Kampüsü Ankara. babuscu@baskent.edu.tr

** adalet hazar@gmail.com.

1. GİRİŞ

Ekonominin itici gücü konumundaki bankacılık sektöründeki gelişmeler büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada Türk Bankacılık Sektöründe faaliyette bulunan bankaların denetimden geçmiş finansal tablolarına ait 9 yıllık 36 döneme ilişkin verileri incelenerek, sektör açısından önemli konuları içeren yasal düzenlemelerin strateji değişikliklerine ilişkin etkisi istatistiksel olarak analiz edilmiştir.

Elde edilen bazı bulgular beklentiler doğrultusunda olup, bazı veriler açısından da beklenmedik sonuçlara ulaşılmıştır. Çalışmanın başlangıç bölümünde literatür taraması, devamında geçmişten günümüze Bankalar Kanununa ilişkin değişiklikler ile son yasal düzenlemelerin bir öncekinden farklı olarak getirdikleri, daha sonra istatistiksel analiz, sonuçları ve yorumları ile genel değerlendirme ve sonuç yer almaktadır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Manthos, Iftekhar v.d. (2012) tarafından yapılan çalışmada, dünya çapında ülkelerde bankalara ilişkin düzenlemelerin banka davranışlarına etkileri ve bunun ülkede gelir dağılımına etkisine ampirik bir model çerçevesinde bakılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, sektöre girişteki engellerin kaldırılması, bankaları faaliyetlerinde daha rekabetçi yapmakta ve gelir dağılımına olumlu yansımaktadır.

Bu konuda yapılmış kapsamlı bir veri tabanı çalışması Abiad, Detragiache v.d. (2010) tarafından yürütülmüştür. Çalışmada, bankacılık düzenlemelerinde reform niteliğindeki alanlar, kredi kontrolleri, faiz oranı kontrolleri, bankacılık sektörüne giriş ve çıkış, likidite gereksinimleri, sermaye, bankaların özelleştirilmesi, bankacılık sektörünün gözetimi ve denetimi ile menkul kıymetlere ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır.

Francis ve Osborne (2009) tarafından yapılan çalışmada, sermaye yeterliliği düzenlemelerinin İngiltere'deki banka faaliyetlerine ve dolayısıyla mali tablolarına etkisi incelenmiştir. Çalışmada elde edilen bulgular çerçevesinde İngiltere'deki bankaların sermaye yönetimlerinde yasal gereksinimler ve içsel sermaye yeterliliğini ayrı olarak ele aldıkları görülmüştür.

Er (2007) tarafından yapılan çalışmada BDDK öncesi ve sonrası dönemde Türk Bankacılık Sektöründe düzenlemenin gerekleri olarak sayılan, ters seçim, ahlaki riziko, kredi tayinlaması ile bankaların aracılık görevi ve rekabetin sağlanması hususları analize tabi tutulmuştur. Analiz ile, BDDK sonrası dönemin; ters seçim, ahlaki riziko, kredi tayinlaması ile bankaların aracılık görevini yerine getirmesi konularında daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özdemir (2006) tarafından yapılan çalışmada, 2001 ekonomik krizini takiben Türk bankacılık sektörünün iyileştirilmesine yönelik uygulamaya konulan reformların bankaların etkinliği üzerindeki değişiklikler incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre kriz sonrası yeniden yapılandırılmaya ilişkin yapılan düzenlemelerin bankaların finansal bünyesinde etkinlik artışı yönünde bir sonuç yarattığı ifade edilmiştir.

Demirgüç-Kunt, Laeven v.d. (2003) tarafından yapılan çalışma, 1995-1999 dönemine ilişkin 72 ülkedeki 1400'den fazla bankanın verileri kullanılarak yürütülmüştür. Çalışmada ulaşılan sonuçta göre, bankacılık sektörüne giriş ve bankacılık faaliyetlerine yönelik sıkı düzenlemeler, bankaların net faiz marjlarını artırmaktadır.

3. 5411 SAYILI BANKACILIK KANUNU İLE 4389 SAYILI BANKALAR KANUNU'NUN FİNANSAL ORANLAR VE SINIRLAMALAR AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Ülkemizde 1933 yılında kabul edilen 2243 sayı-

lı Mevduatı Koruma Kanunu ilk Bankalar Kanunu olarak nitelendirilebilir (Taşçıoğlu, 1998:3).

İlk yasal düzenlemeden sonra zaman içinde çeşitli kanunlar ve bu kanunları değiştiren Kanun Hükmünde Kararnameler bankacılık sektörüne ilişkin yasal değişiklikleri gerçekleştirmiştir. Son olarak 02.06.2005 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilen yeni Bankalar Kanunu, finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanmasına, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasına, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunmasına ilişkin esasları düzenlemiştir (Yılmaz, 2005:40).

5411 sayılı Bankacılık Kanunu, finansal istikrarın sağlanması, sektörün geliştirilmesi, denetim, uygulama ve düzenleme çerçevesinin güçlendirilmesi, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunması ve kurumsal kabiliyetin güçlendirilmesi için önemli bir fırsat oluşturmuş, geleceğe dönük yeni bir finansal yapı ortaya koymuştur (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), 2009:25).

Her genel yasal düzenlemede olduğu gibi 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda da çok sayıda konuya ilişkin alt düzenlemeler gözetim ve denetim otoritesine bırakılmıştır.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda "Koruyucu Hükümler" başlığı altında yer alan ve özellikle finansal faaliyetlere ilişkin temel düzenlemeler ile bu düzenlemelerin detaylarını belirleyen BDDK'nın Yönetmelikleri'nde yer alan konuların tüm bu düzenlemeler öncesindeki durum ile karşılaştırması aşağıda başlıklar halinde yer almaktadır.

3.1. Likidite Yeterliliği

4389 sayılı Bankalar Kanunu'nda bankaların likidite durumuna ilişkin bir düzenleme yer almamakla birlikte, bu dönemde TC Merkez Bankası 08.08.2000 tarihli talimatındaki "Banka ve

Özel Finans Kurumlarının kısa vadeli yükümlülükleri karşılığında bulundurulması gereken asgari döviz varlığını ifade eden likidite oranı asgari %10 olarak gerçekleştirilecek olup, talimatımız eki cetvellerde hangi satırların likiditeye esas varlık ve yükümlülükleri teşkil edeceği belirtilmiştir." ifadesiyle banka likiditelerini izlemiştir.

TC Merkez Bankası'nın likiditeye ilişkin talimatı ekinde yer alan cetvelde döviz likiditesine ilişkin hesaplamalarda vade 1 ay olarak dikkate alınmıştır.

5411 sayılı Bankalar Kanunu'nun "Likidite Yeterliliği" başlığı altında yer alan ilgili maddeye dayalı olarak BDDK tarafından çıkarılan "Bankaların Likidite Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik"te toplam likidite yeterlilik oranı ve yabancı para likidite yeterlilik oranı hesaplamasında esas alınacak vade dilimleri şu şekilde belirtilmiştir.

<u>Vade Dilimi</u>	<u>Vadeye kalan süre</u>
Birinci vade dilimi	0 ilâ 7 gün
İkinci vade dilimi	0 ilâ 31 gün

Birinci vade dilimine ilişkin toplam likidite yeterlilik oranlarının haftalık basit aritmetik ortalaması ile ikinci vade dilimine ilişkin toplam likidite yeterlilik oranı yüzde yüzden; birinci vade dilimine ilişkin yabancı para likidite yeterlilik oranlarının haftalık basit aritmetik ortalaması ile ikinci vade dilimine ilişkin yabancı para likidite yeterlilik oranı yüzde seksenden az olamamaktadır.

3.2. Döviz Pozisyonu

4389 sayılı Bankalar Kanunu'nda bankaların döviz pozisyonuna ilişkin bir düzenleme yer almamakla birlikte, bu dönemde TC Merkez Bankası'nın 08.08.2000 tarihli talimatında likiditenin yanı sıra döviz pozisyonuna ilişkin sınırlamalar da belirlenmiştir.

TC Merkez Bankası'nın sözkonusu talimatında yer alan sınırlama "Döviz Pozisyon Oranı; ABD Doları, Euro dahil Avrupa Para Birliği'ne katılan ülke paralarının Euro karşılıkları toplamı, altın dahil diğer konvertibl paraların ABD Doları karşılıkları toplamı üzerinden her bir kategori için asgari %75 azami %115, varlık ve yükümlülüklerin toplam ABD Doları karşılıkları için asgari %80 azami %110 olarak belirlenmiştir.

5411 sayılı Kanun çerçevesinde çıkarılan 1.11.2006 tarihinde BDDK tarafından "Bankaların Likidite Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik" ile döviz pozisyonunun detayları şöyle düzenlenmiştir:

"Yabancı para net genel pozisyon/özkaynak standart oranı: Yabancı para net genel pozisyon tutarının, özkaynağa bölünmesi suretiyle hesaplanacak oranı, ifade eder. İş günleri üzerinden hesaplanan yabancı para net genel pozisyon/özkaynak standart oranının mutlak değerlerinin haftalık basit aritmetik ortalaması yüzde yirmiyi aşamaz."

3.3. Duran Varlık

Bankaların sahip olacakları duran varlık tutarına ilişkin 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nda "Bankaların edinecekleri gayrimenkullerin amortismanlar düşüldükten sonraki kayıtlı değerleri toplamı özkaynaklarının yarısını aşamaz" düzenlemesi yer almaktadır.

Duran varlıklara ilişkin olarak bir diğer düzenleme de bankaların alacaklarından dolayı edinecekleri emtia ve duran varlıklara uygulanacak yöntem konusunda olup, 27.06.2001 tarihli BDDK'nın Bankaların Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmeliğinde, "Bankaların, alacaklarından dolayı edinmek zorunda kaldıkları emtiayı edinme gününden itibaren üç yıl içinde elden çıkarmaları gerekir." hükmü bulunmaktadır.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun "Gayrimen-

kul ve Emtia Üzerine İşlemler" başlığı altında yer alan düzenlemede "Bankaların gayrimenkullerinin net defter değerleri toplamı özkaynaklarının yüzde ellisini aşamaz." denilmektedir.

Aynı zamanda bankaların alacaklarından dolayı edinecekleri gayrimenkullere ilişkin de BDDK tarafından 1.11.2006 tarihinde "Bankaların Kıymetli Maden Alım Satımına ve Alacaklarından Dolayı Edindikleri Emtia ve Gayrimenkullerin Elden Çıkarılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" yürürlüğe konulmuştur. Sözkonusu yönetmelikteki ilgili maddeye göre bankalar, alacaklarından dolayı edinmek zorunda kaldıkları varlıkları edinme gününden itibaren üç yıl içinde elden çıkarmak zorundadır.

3.4. İştirak Sınırlamaları

Banka iştiraklerine ilişkin 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun ilgili maddesine göre; bankalar, ana faaliyet konuları para ve sermaye piyasaları ile sigortacılık olan bir ortaklığa, özkaynaklarının en fazla yüzde onbeşi oranında iştirak edebilmekte ve bu tür ortaklıkların toplamı banka özkaynaklarının yüzde altmışını aşamamaktadır.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda da benzer ifadeler bulunmakta olup; bankaların; kredi kuruluşları ve finansal kuruluşlar dışındaki bir ortaklıktaki payı kendi özkaynaklarının yüzde onbeşini, bu ortaklıklardaki paylarının toplam tutarı ise kendi özkaynaklarının yüzde altmışını aşamamaktadır.

3.5. Sermaye Yeterliliği Düzenlemesi

4389 sayılı Bankacılık Kanun kapsamında 10.02.2001 tarihinden geçerli olmak üzere BDDK tarafından yapılan düzenlemeye göre sermaye yeterliliği standart oranının bankalarca konsolide olmayan ve konsolide bazda asgari % 8 olarak tutturulması ve idame ettirilmesi şart koşulmuştur.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun "Sermaye yeterliliği" başlığı altında yer alan ilgili maddesine göre ise, bankalar, yüzde sekiz oranından az olmamak üzere belirlenecek sermaye yeterliliği oranını hesaplamak ve sürdürmek zorundadır.

3.6. Faiz Oranı

4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun ilgili maddesinde faize ilişkin düzenleme yetkisi Bakanlar Kurulu'na verilmiş, Bakanlar Kurulu da çıkarmış olduğu bir Karar ile bu yetkiyi TC Merkez Bankası'na devretmiştir.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda da bu uygulama korunmuştur. TC Merkez Bankası konuya ilişkin yayınladığı Tebliğ ile "Bankalarca, mevduata uygulanacak sabit veya değişken faiz oranları serbestçe belirlenir. Ancak, vadesiz mevduat faiz oranı yıllık yüzde 0.25'i geçemez." düzenlemesini yapmıştır.

3.7. Kredi Karşılıkları

4389 sayılı Kanun'un ilgili maddesine göre bankalar, kredileri ile diğer alacaklarından doğmuş veya doğması beklenen ancak miktarı kesin olarak belli olmayan zararlarını karşılamak amacıyla karşılık ayırmak zorundadır.

Bakanlar Kurulu Kararı ile takipteki krediler için ayrılacak özel karşılık oranları:

- III. Gruba alındığı tarihten itibaren en az %20'si,
- IV. Gruba alındığı tarihten itibaren en az %50'si,
- V. Gruba alındığı tarihten itibaren %100'ü olarak belirlenmiştir.

Genel karşılık oranlarına ilişkin düzenlemeye göre bankalar, standart nitelikli nakdi kredileri ve yakın izlemedeki nakdi kredileri toplamının %0,5'i ve teminat mektupları, aval ve kefaletleri ile diğer gayrinakdi kredileri toplamının

%0,1'i oranında genel karşılık ayırmak zorundadırlar.

5411 sayılı Bankacılık Kanun çerçevesinde BDDK'nın 01.11.2006 tarihinde yayınladığı "Bankalarca Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" kapsamında bankalar,

a) Standart nitelikli nakdi kredileri toplamının yüzde biri (% 1) ve teminat mektupları, aval ve kefaletleri ile diğer gayrinakdi kredileri toplamının binde ikisi (% 0,2) oranında,

b) Yakın izlemedeki nakdi kredileri toplamının yüzde ikisi (% 2) ve teminat mektupları, aval ve kefaletleri ile diğer gayrinakdi kredileri toplamının binde dördü (% 0,4) oranında genel karşılık ayırırlar.

Düzenlemeye uygun olarak sınıflandırılan krediler veya diğer alacakların ise;

a) Üçüncü Gruba alındığı tarihten itibaren en az yüzde yirmisi (% 20),

b) Dördüncü Gruba alındığı tarihten itibaren en az yüzde ellisi (% 50),

c) Beşinci Gruba alındığı tarihten itibaren yüzde yüzü (% 100),

oranında özel karşılık ayırırlar.

3.8. Bağış ve Yardımlar

4389 sayılı Kanun'da bağışlara ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda Bankalar ve Konsolide Denetime Tâbi Kuruluşlarca bir malî yılda yapılabilecek bağış miktarı, banka öz kaynaklarının %04'ünü aşamaz denilmektedir.

3.9. Mevduat Sigorta Primi

4389 sayılı Kanun'da mevduat sigortasına iliş-

kin konuların, Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenmesi konusunda düzenleme bulunmaktadır. BDDK 31.10.2003 tarihinde tasarruf mevduatı için uygulanacak temel prim oranını TL için %0015 (onbinde birbuçuk) olarak belirlemiş, ayrıca sermaye yeterliliği rasyosu, Yabancı Para Net Genel Pozisyon/Özkaynak Standart Oranı, kredi kuruluşunun dahil olduğu risk grubuna kullanılan krediler, takipteki net krediler / toplam krediler rasyosu gibi temel konulara bakılarak primin belli oranlarda artırılabilceği hususları da detaylandırılmıştır.

Diğer taraftan 03.07.2003 tarihinde yapılan düzenleme ile, sigorta kapsamı tasarruf mevduatı 50 bin Türk Lirası ile sınırlandırılmıştır.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun ilgili maddesine dayanılarak "Sigortaya Tabi Mevduat ve Katılım Fonları İle Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nca Tahsil Olunacak Primlere Dair Yönetmelik" 07.11.2006 tarihinde yürürlüğe girmiş olup, uygulamada olan haliyle sigorta kapsamındaki tasarruf mevduatı için riske dayalı prim sistemi getirilerek, Sermaye Yeterliliği (25 puan), Aktif Kalitesi (20 puan) Karlılık (10 puan), Likidite (10 puan) ve Diğer Risk Faktörleri (35 puan) kapsamında 5 ana başlık altında toplam 14 farklı konuda verilen puanların toplamına göre bankaların, aşağıdaki kategorilerde yer alan oranlar üzerinden prim ödemesi karara bağlanmıştır:

Toplam Puan	Prim Kategorisi	Prim Oranı (Onbinde)
Toplam Puan \geq 80	A	11
Toplam Puan \geq 65	B	13
Toplam Puan \geq 50	C	15
Toplam Puan $<$ 50	D	19

Kaynak: TMSF 07.11.2006 tarihli "Sigortaya Tabi Mevduat ve Katılım Fonları İle Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunca Tahsil Olunacak Primlere Dair Yönetmelik"

4. 5411 SAYILI BANKACILIK KANUNU İLE GETİRİLEN TEMEL DEĞİŞİKLİKLERİN FİNANSAL TABLOLARA ETKİSİ

Analizin amacı Türk Bankacılık Sektörüne çok önemli değişiklikler getiren düzenlemeleri içeren 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ve buna bağlı çıkarılan Tebliğ ve diğer düzenlemelerin bankaların finansal yapı stratejilerine etkisinin olup olmadığını araştırmaktır.

Veriler iki dönem olarak sınıflandırılmıştır. Verilerin başlangıcı olarak 2000 Kasım ve 2001 Şubat krizlerinin etkilerinin giderildiği 2003 yılı, bitiş dönemi olarak ise 2011 yılı alınmıştır. Analizde kullanılacak verilerin dönemsel ayrımında, 2005 yılı sonunda Bankacılık Kanunu yürürlüğe girmiş olmakla birlikte önemli detay düzenlemelerin Kasım 2006 tarihinde yapıldığı dikkate alınmıştır. 2003-2006 yılları arası olan veriler birinci dönem, 2007-2011 yılları arası olan veriler ise ikinci dönem olarak gruplandırılmıştır. Analiz boyunca yasal düzenlemelerdeki değişikliklerin, finansal verilerin iki dönemi arasında farklılık yaratıp yaratmadığı test edilecektir.

Bu kapsamda, 2003-2011 dönemi arasında Türk Bankacılık Sektöründe faaliyette bulunan bankaların bağımsız denetimden geçmiş finansal tablolarından 3'er aylık dönemlere ilişkin 6 ana başlık altında toplam 32 farklı rasyosu çalışmada kullanılan verileri oluşturmaktadır. T. Bankalar Birliği'nin "İstatistik Raporları"nda yer alan rasyolar analizde kullanılmış olup, aşağıdaki tabloda rasyo başlıkları yer almaktadır:

Tablo 1: Analizde Kullanılan Rasyolar

Sermaye Yeterliliği Özkaynaklar / (Kredi + Piyasa + Operasyonel Riske Esas Tutar) Özkaynaklar / Toplam Aktifler (Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar (Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu) / Özkaynaklar	Bilanço Yapısı TP Aktifler / Toplam Aktifler TP Pasifler / Toplam Pasifler YP Aktifler / YP Pasifler TP Mevduat / Toplam Mevduat TP Krediler ve Alacaklar / Toplam Krediler ve Alacaklar Toplam Mevduat / Toplam Aktifler Alınan Krediler / Toplam Aktifler
Aktif Kalitesi Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar Takipteki Krediler (net) / Toplam Krediler ve Alacaklar Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler Duran Aktifler / Toplam Aktifler Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar	Gelir-Gider Yapısı Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri) Faiz Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler Diğer Faaliyet Giderleri / Toplam Aktifler Personel Giderleri / Diğer Faaliyet Giderleri Faiz Dışı Gelirler (net) / Diğer Faaliyet Giderleri
Likidite Likit Aktifler / Toplam Aktifler Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler	Karlılık Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler

Kaynak: TBB Bankalarımız yayınlarında kullanılan rasyolardır.

Aynı zamanda sermaye sahipliği durumu ile mevduat bankası olup olmadığına göre T.Bankalar Birliği tarafından yapılan gruplandırma kap-

samında aşağıdaki tabloda yer aldığı üzere 8 farklı banka grubunun da bütünsel verileri çalışma kapsamında analiz edilmiştir.

Tablo 2: Analizde Kullanılan Banka Grupları

Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları
Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna Devredilen Bankalar
Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaları
Türkiye’de Şube Açan Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaları
Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları
Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları
Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları

Kaynak: TTB Bankalarımız yayınlarında kullanılan gruplandırma.

İstatistiksel analiz yapılırken, dağılımın özelliği çok önemlidir. Çünkü, parametrik testlerin uygulanabilmesi için, dağılımın normal veya normale yakın olması gerekir (Akgül, Çevik, 2005, s: 72). Bu çerçevede analizde kullanılacak 32

başlık altında yer alan verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığına ilişkin Tek Örneklem Kolmogorov-Smirnov Z Testi uygulanmıştır. Test sonuçları aşağıdadır:

Tablo 3: Rasyoların Normallik Testi Sonuçları

Rasyolar	N	Kolmogorov-Smirnov Z	Anlamlılık Düz. (P)	Rasyolar	N	Kolmogorov-Smirnov Z	Anlamlılık Düz. (P)
(Net Bilanço Pozisyonu+ Net Nazım Hesaplar Pozisyonu) / Özkaynaklar	1522	14,60	0,00	Personel Giderleri / Diğer Faaliyet Giderleri	1056	1,16	0,14
(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler	1582	9,21	0,00	Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler	1581	9,74	0,00
Alınan Krediler / Toplam Aktifler	1372	6,29	0,00	Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	1275	16,56	0,00
Diğer Faaliyet Giderleri / Toplam Aktifler	1584	9,24	0,00	Takipteki Krediler (net) / Toplam Krediler ve Alacaklar	853	11,07	0,00
Duran Aktifler / Toplam Aktifler	1579	9,90	0,00	Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	1473	3,01	0,00
Faiz Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler	1584	9,28	0,00	Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat	1047	10,36	0,00
Faiz Dışı Gelirler (net) / Diğer Faaliyet Giderleri	1583	7,10	0,00	Toplam Mevduat / Toplam Aktifler	1108	6,14	0,00
Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	1554	3,58	0,00	TP Aktifler / Toplam Aktifler	1584	2,43	0,00
Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	1583	17,70	0,00	TP Krediler ve Alacaklar / Toplam Krediler ve Alacaklar	1473	4,29	0,00
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	1584	5,12	0,00	TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler	1584	7,61	0,00
Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar	1538	11,91	0,00	TP Mevduat / Toplam Mevduat	1108	2,19	0,00
Net Donem Karı (Zararı) / Özkaynaklar	1583	8,35	0,00	TP Pasifler / Toplam Pasifler	1584	1,66	0,01
Net Donem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler	1581	10,44	0,00	Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar	928	6,05	0,00
Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler	1369	6,91	0,00	YP Aktifler / YP Pasifler	1561	18,82	0,00
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler	1584	5,89	0,00	Özkaynak/(Krd+Pi y.+Op.Riske Esas Tutar)	1579	12,39	0,00
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri)	1584	12,04	0,00	Özkaynaklar / Toplam Aktifler	1584	9,32	0,00

H_0 = Veriler normal dağılmaktadır. (Kabul koşulu $p > 0,05$)

H_1 = Veriler normal dağılıma sahip değildir.

Test sonuçlarına göre istatistiksel açıdan sadece Personel Giderleri / Diğer Faaliyet Giderleri rasyosu normal dağılıma sahip olup, diğer veriler normal dağılım özelliğine sahip değildir şeklinde çıkmıştır.

Normal dağılım özelliğine sahip tek rasyo için iki dönem arasında farklılık olup olmadığına ilişkin Bağımsız Örneklem t Testi uygulanmıştır.

H_0 = Verilerde iki dönem arasında fark yoktur. (Kabul koşulu $p > 0,05$)

H_1 = Verilerde iki dönem arasında fark vardır.

$p = 3,46E-13 < 0,05$

Analiz sonucuna göre H_0 hipotezi reddedilmekte “ortalamalar arasında fark vardır” sonucuna istatistiksel olarak ulaşılmaktadır. Süreç içinde bankaların maliyet yönetimleri nedeniyle faali-

yet giderleri iyi yönetilirken, personel giderlerinin zaman içinde arttığı dikkate alındığında, iki dönem ortalamaları arasında fark olması normaldir.

Normal dağılıma sahip olmayan diğer rasyoların tamamı için (31 adet) birinci ve ikinci dönem gerçekleştirmeleri arasında farklılık olup olmadığına bakmak amacıyla parametrik olmayan Mann-Whitney - U Testi uygulanmıştır.

H_0 = Verilerin ortalama sıralarında iki dönem arasında fark yoktur. (Kabul koşulu $p > 0,05$)

H_1 = Verilerin ortalama sıralarında iki dönem arasında fark vardır.

Test sonuçları aşağıdaki tablolarda yer almakta olup, rasyoların 8 adedinde iki dönem arasında fark olmadığı, 23 adedinde ise fark olduğu istatistiksel olarak elde edilmiştir.

Tablo 4: 2003-2006 Dönemi ile 2007-2011 Dönem Gerçekleşmeleri Arasında Farklılık Olmayan Rasyolar

	Mann-Whitney U	Anlamlılık Düz. (P)
(Net Bilanço Pozisyonu+ Net Nazım Hesaplar Pozisyonu) / Özkaynaklar	274222	0,09
Alınan Krediler / Toplam Aktifler	230560	0,59
Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	310071,5	0,81
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	307753,5	0,59
Net Donem Karı (Zararı) / Özkaynaklar	301250	0,23
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler	297895	0,13
Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar	79983,5	0,73
Özkaynaklar / Toplam Aktifler	302456,5	0,26

Tablo 5: 2003-2006 Dönemi ile 2007-2011 Dönem Gerçekleşmeleri Arasında Farklılık Olan Rasyolar

	Mann-Whitney U	Anlamlılık Düz. (P)
(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler	258697,5	0,00
Diğer Faaliyet Giderleri / Toplam Aktifler	247858	0,00
Duran Aktifler / Toplam Aktifler	214253	0,00
Faiz Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler	238278	0,00
Faiz Dışı Gelirler (net) / Diğer Faaliyet Giderleri	285332,5	0,00
Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	271487,5	0,00
Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar	263158,5	0,00
Net Donem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler	281003,5	0,00
Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler	209751	0,00
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler	284225,5	0,00
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri)	280667	0,00
Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	182684,5	0,00
Takipteki Krediler (net) / Toplam Krediler ve Alacaklar	81511,5	0,03
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	182280	0,00
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat	93347	0,00
Toplam Mevduat / Toplam Aktifler	140887	0,02
TP Aktifler / Toplam Aktifler	225607,5	0,00
TP Krediler ve Alacaklar / Toplam Krediler ve Alacaklar	210082	0,00
TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler	283191	0,00
TP Mevduat / Toplam Mevduat	107930,5	0,00
TP Pasifler / Toplam Pasifler	261686,5	0,00
YP Aktifler / YP Pasifler	266995,5	0,00
Özkaynak/(Krd+Piy.+Op.Riske Esas Tutar)	272209,5	0,00

4.1. Fark Bulgusu Elde Edilmeyen Rasyoların Açıklamaları

(Net Bilanço Pozisyonu+ Net Nazım Hesaplar Pozisyonu) / Özkaynaklar= 2000 krizinde yük-

sek açık pozisyon nedeniyle büyük zarar eden bankaların, kriz sonrasındaki stratejilerinde pozisyon açmamayı tercih ettikleri için, kendilerini bu konuda sıkı bir disiplin altına aldıkları görülmektedir.

Alınan Krediler / Toplam Aktifler= İki dönem gerçekleştirmelerinin ortalamaları açısından bu rasyoda fark görülmemektedir.

Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler ve Likit Aktifler / Toplam Aktifler = Fark ortaya çıkmamasının nedeni, 2000 krizinde bankaların ciddi likidite sıkıntısı çekmesi nedeni ile kriz sonrasında yasal düzenlemelerde zorlayıcı hükümlerin olmadığı dönemlerde de likidite riskini ciddi yönetmek amacıyla bu konuda koruyucu politika izlemeleridir.

Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar = İki döneme ilişkin özkaynak karlılık ortalamasında fark ortaya çıkmamıştır. Ancak aktif karlılık ortalamasında fark ortaya çıkmış olup, sebebi ise kar ve özkaynak büyüme hızının yakın seviyelerde gerçekleşirken, aktif büyüme hızının daha fazla olmasıdır.

Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler = İki döneme ilişkin vergi öncesi aktif karlılığı ortalamasında fark ortaya çıkmamıştır.

Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar = Tüketici kredilerine ilişkin yasal düzenlemeler önemli bir değişiklik getirmemiştir.

Özkaynaklar / Toplam Aktifler = 2000 krizi sonrasında bankaların çok ciddi düzeyde özkaynak güçlendirmesine gitmeleri nedeni ile bu rasyo ortalamasında farklılık ortaya çıkmamıştır.

4.2. Fark Bulgusu Elde Edilen Rasyoların Açıklamaları

Sermaye Yeterliliği Rasyo Grubunda Yer Alan:

Özkaynak/(Krd+Piy.+Op.Riske Esas Tutar): Bankaların, birinci dönemde bilançolarında risk ağırlığı olmayan menkul kıymetlerin payının yüksek olması, ikinci dönemde ise risk hesaplamalarında ağırlığı olan asıl bankacılık işlemlerine (kredilere) ağırlık vermeleri, iki dönem arasında azalış yönlü farklılığa yol açmıştır.

(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler = Bankalar açısından serbest sermaye olarak adlandırılabilir tutarın aktif payına ilişkin iki dönem ortalamaları arasında fark ikinci dönem lehine artış yönlü olarak ortaya çıkmıştır. Bu durumda bankaların yasal düzenlemelerin etkisiyle daha fazla serbest sermaye ile çalışmaya başladıkları görülmektedir. Bu görüşü destekleyen bir diğer rasyo ise Duran Aktifler / Toplam Aktifler rasyosudur. Bu rasyonun ikinci dönemde ortalamasının azalmasının bir diğer nedeni olarak, takipteki kredilerin bir bölümünü bankaların özellikle 2007 yılından itibaren varlık yönetim şirketlerine satmaları gösterilebilir.

Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar = Bilanço içi pozisyon ortalamalarında farklılık olduğu görülmektedir. Bu farklılık ikinci dönemde azalış yönündedir. Bunun nedeni olarak, yasal düzenlemelerden çok, küresel finansal kriz nedeni ile olası riskleri yönetme eğilimi ifade edilebilir.

Bilanço Yapısına İlişkin Rasyo Grubunda Yer Alan:

TP Aktifler / Toplam Aktifler, TP Pasifler / Toplam Pasifler, TP Mevduat / Toplam Mevduat ve TP Krediler ve Alacaklar / Toplam Krediler ve Alacaklar= İki dönem arasındaki farklılıklar ikinci dönemde artış yönünde olup, değişikliğin nedeni yasal düzenlemeler değil, özellikle değerli TL politikasının bir yansıması olarak ifade edilebilir.

YP Aktifler / YP Pasifler = İki dönem arasında TL lehine yukarıda olan farklılık, doğal olarak YP aleyhine ikinci dönemde azalış yönünde gerçekleşmiştir.

Toplam Mevduat / Toplam Aktifler= Bu rasyoda iki dönem arasında ikinci dönemde azalan ortalama yönlü farklılaşma, yasal düzenlemelerin etkisiyle değil, piyasa gelişmeleri ve bankaların kendi politikalarından kaynaklanmıştır.

Aktif Kalitesine İlişkin Rasyo Grubunda Yer Alan:

Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler = 2000 krizi sonrasında hem kamu bankalarının görev zararları karşılığı olarak verilen hem de Fon'daki bankaların özkaynak güçlendirmesi amacıyla Hazine tarafından sermaye olarak konulan DİBS'lerin varlığı ilk dönemde bu rasyo ortalamasını yüksek çıkarırken, bankaların esas faaliyet alanlarına (kredilere) dönmesi nedeni ile bilanço içinde DİBS'lerin payı giderek azaldığı için iki dönem ortalaması arasında ikinci dönemde daha düşük bir ortalama ile farklılık çıktığı görülmektedir.

Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler ve Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat = Farklılığın nedeni yasal düzenlemelerdeki değişiklik değil, bankaların asıl işlerinde yoğunlaşmalarından kaynaklanmaktadır.

Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar ve Takipteki Krediler (net) / Toplam Krediler ve Alacaklar = Farklılığın nedeni bankaların takipteki kredilerine ilişkin ürettikleri çözümlerden kaynaklanmaktadır. Bu çözümler arasında yeniden yapılandırma ve Varlık Yönetim Şirketlerine satışlar da yer almaktadır.

Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler = İki dönem ortalamaları arasında ikinci dönemde azalış yönlü bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu konuda, gerek karlılıklarını gerekse de özkaynaklarını belirli bir düzeyde tutmak amacıyla bazı bankaların minimum oranın üzerinde karşılık ayırma politikalarına son vermeleri etkili olmuştur.

Duran Aktifler / Toplam Aktifler = İkinci dönemde yapılan yasal düzenlemelerde duran varlıklara ilişkin getirilen sınırlamaların etkisi sonucunda, bu rasyo ortalamasının iki dönemde farklı olduğu görülmektedir.

Likiditeye İlişkin Rasyo Grubunda Yer Alan:

TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler = Farklılığın nedeni yasal düzenlemelerdeki değişiklik değil, değerli TL politikasının etkisi olarak ifade edilebilir.

Karlılığa İlişkin Rasyo Grubunda Yer Alan:

Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler = Diğer karlılık rasyolarının ortalamalarında farklılık yokken, bu rasyo ortalamasında farklılık ortaya çıkmasının nedeni piyasalardaki gelişmeler olarak ifade edilebilir.

Gelir Gider Yapısına İlişkin Rasyo Grubunda Yer Alan:

Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler = İki dönem arasında ortalama farklılığı olan bir diğer rasyo da bu rasyo olup, ikinci dönem ortalaması birinci döneme göre daha düşüktür. Bu değişimin nedeni yasal düzenlemeler olmayıp, piyasa gelişmeleridir.

Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri): Bu rasyonun ikinci dönem ortalaması birinci döneme göre daha yüksektir.

Diğer Faaliyet Giderleri / Toplam Aktifler, Faiz Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler ve Faiz Dışı Gelirler (net) / Diğer Faaliyet Giderleri = Özellikle bankalar açısından çok ciddi bir performans göstergesi olarak nitelendirilen faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderleri karşılama oranında ikinci dönemde azalış yönlü farklılık olması dikkat çekicidir.

Analizin ikinci aşamasında, 31 farklı rasyonun dönemsel (3'er aylık bilanço dönemleri) olarak farklılık gösterip göstermediği Kruskal-Wallis H istatistiği ile test edilmiştir. Mann-Whitney tekniği, farklı iki ana kütlede elde edilen örnek kütlelerin karşılaştırmasında kullanılırken, Krus-

kall-Wallis H tekniği üç veya daha fazla ana kütlede elde edilen örnek kütlelerin karşılaştırmasında kullanılmaktadır. Bir başka anlatımla, Kruskal-Wallis H istatistiği Mann-Whitney U tekniğinin bir uzantısıdır (Tekin, 2009, s:239). Bu kapsamda 36 döneme ilişkin verilerin dönemsel farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analize Kruskal-Wallis H istatistiği ile devam edilmiştir.

H_0 = Veriler arasında farklılık yoktur. (Kabul koşulu $p > 0,05$)

H_1 = Veriler arasında farklılık vardır.

Testin sonuçları aşağıda yer almakta olup, 13 rasyonun her birinin kendi dönemleri içinde karşılaştırılması sonucunda farklılık çıkmamış ve H_0 hipotezi kabul edilmiş, 18 rasyoda ise farklılık çıkması nedeniyle H_0 hipotezi reddedilmiştir:

Tablo 6: 2003-2006 Dönemi ile 2007-2011 Dönem Gerçekleşmeleri Arasında Her Bir Rasyonun Kendi İçinde Dönemsel Farklılığı Olmayanlar

Kruskal Wallis H İstatistiği	Ki-Kare	Anlamlılık Düz. (P)
(Net Bilanço Pozisyonu+ Net Nazım Hesaplar Pozisyonu) / Özkaynaklar	21,03	0,97
(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler	47,27	0,08
Alınan Krediler / Toplam Aktifler	31,16	0,65
Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	25,17	0,89
Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	9,00	1,00
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	17,13	1,00
Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar	42,26	0,19
Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler	38,76	0,30
Toplam Mevduat / Toplam Aktifler	14,39	1,00
TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler	33,51	0,54
Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar	4,30	1,00
Özkaynak/(Krd+Piy.+Op.Riske Esas Tutar)	37,74	0,35
Özkaynaklar / Toplam Aktifler	26,38	0,85

Tablo 7: 2003-2006 Dönemi ile 2007-2011 Dönem Gerçekleşmeleri Arasında Her Bir Rasyonun Kendi İçinde Dönemsel Farklılığı Olanlar

Kruskal Wallis H İstatistiği	Ki-Kare	Anlamlılık Düz. (P)
Diğer Faaliyet Giderleri / Toplam Aktifler - azalış	723,24	0,00
Duran Aktifler / Toplam Aktifler - azalış	169,83	0,00
Faiz Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler - azalış	422,80	0,00
Faiz Dışı Gelirler (net) / Diğer Faaliyet Giderleri – genellikle azalış	71,45	0,00
Net Donem Karı (Zararı) / Özkaynaklar - azalış	318,28	0,00
Net Donem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler azalış	328,90	0,00
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler	592,86	0,00
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Tpl. Faal. Gelirleri (Giderleri)	69,29	0,00
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler	307,44	0,00
Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	80,08	0,00
Takipteki Krediler (net) / Toplam Krediler ve Alacaklar	108,62	0,00
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	157,57	0,00
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat	113,79	0,00
TP Aktifler / Toplam Aktifler - artış	143,61	0,00
TP Krediler ve Alacaklar / Toplam Krediler ve Alacaklar	87,23	0,00
TP Mevduat / Toplam Mevduat	120,93	0,00
TP Pasifler / Toplam Pasifler	51,92	0,03
YP Aktifler / YP Pasifler	51,86	0,03

Her bir rasyonun kendi içinde dönemsel farklılığının testinde farklılık ortaya çıkan rasyolardan önemli bulunanlara ilişkin yorumlar şöyledir:

Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar = Bu rasyoda 2008 Aralık dönemine kadar ciddi düşüş trendi izlenirken, bu dönemden sonra ortalamalarda yön yukarıya dönmüştür. Bu ise aktif kalitesi açısından kötüleşmeye işaret etmektedir. Net takipteki krediler dikkate alınarak yapılan rasyo hesaplamasında düşüş

trendinin 2008 Mart döneminde sonlandığı, bu dönemden sonra artışa geçtiği görülmektedir. Bunun nedenlerinden birisi, küresel finansal kriz nedeniyle bankaların kredilerde daraltıcı politikaları izlemeleri sonucu toplam kredi hacmindeki azalmadır. Diğer taraftan, daraltıcı kredi politikası nedeniyle şirketler yeni kaynak bulmada zorlanmış, kredi geri dönüşlerinde sorunlar yaşanmış, bu durum da takipteki kredi miktarının yükselmesine neden olmuştur.

Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler = Kredi artış hızının ekonomik büyüme ile yakın ilişkisi dikkate alındığında analiz döneminde genellikle kredilerdeki artış trendinin devam ettiği görülmektedir. Uluslararası finansal krizin ülkemize yansımaları nedeniyle 2008 yılı son çeyreğinden itibaren uygulanan daraltıcı kredi politikalarının etkisi bu rasyoda açıkça görülmektedir.

Benzer şekilde mevduatın krediye dönüşüm oranında genellikle düşük seviyede yükseliş trendi görülmekle birlikte, incelenen dönemde dönemsel olarak en ciddi düşüşün %15'lik bir oran ile 2008 Aralık döneminde olduğu görülmektedir.

TP ve YP bilanço kalemlerinin toplam içindeki değişikliklerinin doğal şekilde aynı dönemlerde paralel olarak azalış ve artış yönlü olduğu görülmektedir.

Her bir rasyonun kendi içinde dönemsel olarak farklılık gösteren rasyolarda en yüksek değişimin yaşandığı dönemler hep aynı olup, genellikle 2008 yılının dönemleri olduğu dikkati çekmektedir.

Analizin üçüncü aşamasında, banka gruplarının normal dağılım göstermeyen rasyolarında, gruplar itibariyle iki dönem arasında farklılık olup olmadığına ilişkin yapılan Mann Whitney U testinin sonuçlarına ilişkin özet bilgi aşağıdaki tabloda yer almakta olup, tablo için var/yok ifadeleri altında yer alan rakamsal değerler test sonuçlarını [anlamlılık düzeyi (P)] göstermektedir:

H_0 = Verilerin ortalama sıralarında 2 dönem arasında fark yoktur. (Kabul koşulu $p > 0,05$)

H_1 = Verilerin ortalama sıralarında 2 dönem arasında fark vardır.

Tablo 8: Banka Gruplarının Sermaye Yeterliliği Analiz Sonuçları

	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	TMSF'ye Devredilen Bankalar	Türkiye'de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaları	Türkiye'de Şube Açan Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaları	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları
(Net Bilanço Pozisyonu+ Net Nazım Hesaplar Pozisyonu) / Özkaynaklar	Yok ,285	Var ,002	Yok ,635	Yok ,515	Yok ,148	Var ,000	Yok ,299	Yok ,119
Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar	Var ,000	Var ,019	Yok ,399	Var ,000	Yok ,491	Yok ,934	Var ,010	Yok ,962
(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler	Yok ,944	Var ,000	Var ,006	Var ,033	Var ,000	Yok ,168	Yok ,235	Yok ,167
Özkaynak/(Krd+Piy.+Op.Riske Esas Tutar)	Var ,000	Yok ,211	Var ,000	Var ,000	Yok ,937	Yok ,604	Var ,000	Yok ,560
Özkaynaklar / Toplam Aktifler	Yok ,125	Var ,001	Var ,001	Var ,002	Var ,001	Yok ,813	Var ,000	Yok ,132

Tablodan görüleceği üzere, sermaye yeterliliğine ilişkin verileri en çok farklılaşan banka grubu, Özel Sermayeli Mevduat Bankaları ile Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaları’dır. İkinci dönem ortalamaları arasında özellikle kamu bankalarında çok fazla fark çıkmamasının nedeni, bu gruptaki bankaların 2000 krizi sonrasında çok ciddi bir finansal yapılanmadan geçerek, sermaye yapılarını koruyucu ve kısıtlayıcı düzenlemeler yapılmadan önce güçlendirmiş olmalarıdır.

Tablo 9: Banka Gruplarının Bilanço Yapısı Analiz Sonuçları

	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	TMSF’ye Devredilen Bankalar	Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaları	Türkiye’de Şube Açan Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaları	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	
Bilanço Yapısı	Alınan Krediler / Toplam Aktifler	Yok ,262	Yok ,714	Var ,020	Var ,020	Var ,000	Yok ,179	Yok ,333	Yok ,078
	Toplam Mevduat / Toplam Aktifler	Yok ,622	Var ,000	Var ,000	Yok ,384	Var ,041			
	TP Aktifler / Toplam Aktifler	Yok ,080	Var ,000	Var ,003	Var ,000	Var ,040	Yok ,127	Yok ,149	Var ,000
	TP Krediler ve Alacaklar / Toplam Krediler ve Alacaklar	Yok ,694	Var ,000	Var ,000	Var ,000	Var ,001	Yok ,105	Yok ,567	Var ,000
	YP Aktifler / YP Pasifler	Yok ,777	Yok ,827	Var ,000	Var ,000	Yok ,256	Var ,001	Var ,008	Yok ,612
	TP Mevduat / Toplam Mevduat	Yok ,071	Var ,000	Var ,000	Var ,000	Yok ,746			
	TP Pasifler / Toplam Pasifler	Yok ,105	Var ,000	Yok ,093	Var ,001	Yok ,315	Yok ,067	Yok ,922	Var ,023

Bilanço yapısı açısından analiz sonuçlarına bakıldığında, iki dönem arasında kamu bankaları grubu dışında diğer banka gruplarının verilerinde farklılaşma olduğu dikkati çekmektedir. Daha önce de ifade edildiği üzere, bunun nedeni olarak yasal düzenleme ile getirilen koruyucu ve kısıtlayıcı konularda kamu bankalarının 2000 krizi sonrasında finansal bünye ve strateji açısından ciddi bir yapılanma geçirmeleri gösterilebilir.

Tablo 10: Banka Gruplarının Aktif Kalitesi Analiz Sonuçları

	Kamu. Ser. Mev. Banka.	Özel Ser. Mev. Bankaları	TMSF'ye Devredilen Bankalar	Türkiye'de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaları	Türkiye'de Şube Açan Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaları	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları
Finansal Varl. (net) / Top. Akt.	Var ,000	Var ,002	Var ,000	Var ,019	Yok ,792	Yok ,158	Var ,006	Yok ,056
Toplam Krediler ve Alacaklar / Top. Akt.	Var ,000	Var ,000	Yok ,383	Var ,000	Var ,002	Yok ,002	Var ,001	Yok ,207
Toplam Krediler ve Alacaklar / Top. Mevd.	Var ,000	Var ,000	Yok ,456	Var ,000	Yok ,883			
Takipteki Krd. (brüt) / Top. Krd. ve Alacak.	Var ,000	Yok ,707	Var ,002	Yok ,730	Yok ,149	Yok ,526	Var ,000	Yok ,415
Takipteki Krd. (net) / Top. Krd. ve Alacak.	Var ,000	Var ,019	Var ,000	Var ,000	Var ,000	Var ,002	Var ,002	Yok ,369
Özel Karşılıklar / Tak. Krd.	Var ,003	Yok ,858	Yok ,646	Var ,039	Var ,000	Yok ,741	Yok ,068	Var ,001
Duran Aktifler / Top. Akt.	Var ,000	Var ,000	Var ,000	Var ,000	Var ,000	Var ,008	Var ,000	Yok ,889
Tüketici Kredileri / Top. Krd. ve Alacak.	Var ,048	Yok ,326	Var ,002	Yok ,971	Yok ,657	Yok ,086	Yok ,718	Var ,000

Aktif kalitesi açısından banka gruplarının önemli bölümünde farklılık olduğu yukarıdaki tablodan anlaşılmaktadır. Ancak bu değişikliklerden, yasal düzenlemelerle doğrudan ilişkili olan rasyonun Duran Aktifler / Toplam Aktifler rasyosu

olduğu ifade edilebilir. Nitekim analiz sonuçlarına bakıldığında ortalamaların hepsinde farklılaşmanın azalış yönünde olduğu görülmektedir. Diğer farklılaşmalar piyasa gelişmelerinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 11: Banka Gruplarının Likidite Analiz Sonuçları

Likidite		Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	TMSF'ye Devredilen Bankalar	Türkiye'de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaları	Türkiye'de Şube Açan Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaları	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları
	Likit Aktifler / KVV	Var ,012	Var ,008	Var ,001	Yok ,967	Var ,000	Yok ,870	Yok ,844	Yok ,165
	Likit Aktifler / Top. Akt.	Yok ,682	Yok ,318	Yok ,103	Yok ,795	Yok ,092	Yok ,975	Yok ,490	Yok ,158
	TP Likit Aktifler / Top. Akt.	Var ,036	Yok ,154	Var ,048	Var ,037	Yok ,073	Yok ,687	Yok ,846	Var ,009

Likidite rasyo grubu açısından özellikle TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler rasyosundaki farklılaşmanın yasal düzenlemelere bağlı olduğu ifade edilebilir.

Tablo 12: Banka Gruplarının Karlılık Analiz Sonuçları

Karlılık		Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	TMSF'ye Devredilen Bankalar	Türkiye'de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaları	Türkiye'de Şube Açan Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaları	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	Yabancı Serm. Kalk. ve Yatırım Bank.
	Net Donem Karı-Zararı / Özkaynaklar	Yok ,647	Var ,038	Var ,000	Yok ,059	Yok ,145	Yok ,825	Var ,036	Var ,007
	Net Donem Karı-Zararı / Top. Akt.	Yok ,978	Var ,000	Var ,006	Var ,033	Var ,001	Yok ,939	Yok ,425	Yok ,078
	Sürdürülen Faaliyetler Vergi Önc. Kar (Zarar) / Top. Akt.	Yok ,307	Var ,004	Var ,019	Var ,001	Yok ,066	Yok ,546	Yok ,921	Yok ,112

Karlılık rasyo grubunda en çok farklılaşmanın Özel Sermayeli Mevduat Bankaları grubunda olduğu görülmekte olup, bu farklılaşma artış yönündedir. Ancak farklılaşmanın yasal düzenleme değişikliği ile doğrudan bir ilişkisi olduğunu ifade etmek doğru olmayacaktır.

Tablo 13: Banka Gruplarının Gelir Gider Analiz Sonuçları

	Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	TMSF'ye Devredilen Bankalar	Türkiye'de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaları	Türkiye'de Şube Açan Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaları	Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	
Gelir Gider	Diğ. Faal. Giderleri / Top. Akt.	Var ,002	Var ,000	Var ,041	Yok ,000	Yok ,072	Var ,003	Var ,000	Yok ,338
	Faiz Dışı Gel.(net) / Top. Akt.	Var ,000	Var ,000	Var ,032	Var ,001	Var ,001	Yok ,096	Var ,007	Var ,003
	Faiz Dışı Gel.(net) / Diğ. Faal. Giderleri	Var ,000	Yok ,530	Var ,000	Var ,000	Yok ,067	Yok ,784	Yok ,773	Var ,000
	Özel Karş. Sonrası Net Faiz Geliri / Top. Akt.	Yok ,207	Yok ,800	Yok ,159	Var ,025	Var ,047	Var ,004	Var ,000	Yok ,111
	Özel Karş. Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Faaliyet Gel. (Gid.)	Var ,022	Var ,023	Yok 1,000	Var ,000	Var ,000	Yok ,978	Yok ,300	Var ,000

Gelir gider grubunda özellikle mevduat bankaları grubunda iki dönem arasında farklılaşmaların olduğu görülmektedir. Bunun nedeni, yasal düzenlemelerdeki değişikliklerin dolaylı etkisi olduğu kadar, piyasalardaki gelişmelerdir.

5. SONUÇ

2002 Aralık -2011 Eylül arası 36 dönem, 44 banka, 8 banka grubu ve 32 farklı rasyo üzerinde, Türk Bankacılık Sektöründe önemli düzenlemeler getiren Bankacılık Kanunu ve ilgili tebliğlerinin banka bilançolarına ve bankacılık sektörüne etkisi incelenmiştir.

Yapılan analizler sonucu istatistiksel olarak elde edilen bulgular, inceleme dönemi içindeki piyasa gelişmeleri de dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

Ulaşılan sonuçlar özet olarak şöyledir:

1- Tüm rasyoların bir arada değerlendirildiği analizin ilk aşamasında, yasal düzenlemelerin doğrudan etkisinin istatistiksel olarak görüldüğü durumlar:

- Duran varlıklarla ilgili rasyoların tamamında,
- TL cinsinden likit aktiflerde TL lehine

net olarak farklılık ortaya çıkmıştır.

Bu gelişmelerin bilançolara etkileri risk yönetimi açısından olumdur. Çünkü hem serbest sermaye hem de likidite yönetimine olumlu katkı sağlamıştır

2- Her bir rasyonun incelenen dönem içinde dö-

nemsel olarak farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan analizde, özellikle 2008 yılında olumsuz yönde farklılıkların olduğu istatistiksel olarak saptanmıştır. Bu farklılık yasal düzenlemelerden değil, 2007 yıl sonunda küresel piyasalarda ortaya çıkan ve özellikle 2008 yılında da Türk Bankacılık Sektörüne olumsuz yansımaları görülmeye başlayan krizin etkisidir. Nitekim, bu dönemde, piyasa faizlerinde yükselme başlamış, bankacılık sektöründe kredi hacmi daralmış, takipteki kredilerde artış görülmüştür.

3- Sermaye sahipliği ve mevduat bankası olup/olmama durumuna göre banka grupları açısından yapılan analizde, yasal düzenlemelerin etkisi ile dönemler arası farklılık olanlar:

- Sermaye yeterliliği rasyo grubunda, özel ve yabancı sermayeli mevduat bankalarında duran varlıklara ilişkin yapılan kısıtlama ve uyulmaması durumunda getirilen müeyyidenin etkisi net olarak ortaya çıkmaktadır.
- Likidite rasyolarında TL likiditesi lehine değişiklik daha çok kamu ve yabancı sermayeli mevduat banka gruplarında görülmüştür.

Yasal düzenlemelerden çok faaliyetlerin bir sonucu olarak değerlendirilebilecek önemli ve dikkat çekici noktalar ise şöyledir:

- Kamu sermayeli bankalarda:
 - * Faiz dışı gelirlere ilişkin ortalamalarda ikinci dönem aleyhine azalış yönlü eğilim,
 - * Faiz gelirlerinde ikinci dönem lehine artış yönlü eğilim,
 - * Mevduatın krediye dönüşümünde artış yönlü eğilim,

- * Bilanço içi kredi payında artış yönlü eğilim,
- * TL cinsinde varlık ve yükümlüklerde artış yönlü eğilim,
- Özel sermayeli mevduat bankalarında:
 - * Sermaye yeterliliği rasyosunda artış yönlü,
 - * Bilanço içi ve dışı toplam pozisyonda artış yönlü, sadece bilanço içi pozisyonda azalış yönlü eğilim (bilanço içi hesaplar da pozisyon açarken, açılan pozisyonun bilanço dışı hesaplarla dengelenmeye çalışıldığı görülmektedir),
 - * Faiz dışı gelirlere ilişkin ortalamalarda ikinci dönem aleyhine azalış yönlü eğilim,
 - * Toplam likiditelerle ilgili rasyolarda azalış yönlü, TL likiditeye ilişkin olanlarda artış yönlü,
 - * Mevduatın krediye dönüşümünde artış yönlü, mevduatın kaynaklar içindeki payında azalış yönlü eğilim,
- Türkiye’de Kurulmuş veya Şube Açan Yabancı Sermayeli Mevduat Bankalarında:
 - * Bilanço içi ve dışı toplam pozisyonda artış yönlü, sadece bilanço içi pozisyonda ise azalış yönlü eğilim (bilanço içi hesaplar da pozisyon açarken, açılan pozisyonun bilanço dışı hesaplarla dengelenmeye çalışıldığı görülmektedir),
 - * Özellikle TL likiditeye ilişkin olanlarda artış yönlü,
 - * Sermaye yeterliliği rasyosunda azalış yönlü,
 - * Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli

Mevduat Bankalarının faiz dışı gelirlere ilişkin ortalamalarda ikinci dönem aleyhine azalış yönlü eğilim,

- * Türkiye’de Şube Açan Yabancı sermayeli mevduat bankalarının alınan kredilerde ikinci dönemde ciddi seviyede azalış yönlü (kaynakların daha çok TL cinsinden olması yönünde tercihlerinden kaynaklanmaktadır) ve finansal varlıklarda ikinci dönemde artış yönlü,

- Kalkınma ve yatırım bankalarında:

- * Bilanço içi ve dışı toplam pozisyonda kamusal ve yabancı sermayeli bankalarda azalış, özel yerli sermayeli bankalarda artış yönlü,
- * Alınan kredilerde kamusal ve özel yerli sermayeli bankalarda ikinci dönemde artış, yabancı sermayeli bankalarda azalış yönlü,
- * Finansal varlıklarda ikinci dönemde kamusal ve yabancı sermayeli bankalarda artış, özel yerli sermayeli bankalarda azalış yönlü,
- * Takipteki kredilerde kamusal ve yabancı sermayeli bankalarda artış, özel yerli sermayeli bankalarda azalış yönlü,

değişimler yaşandığı istatistiksel olarak görülmektedir. Bu kapsamda ağırlıklı olarak kamusal

ve yabancı sermayeli kalkınma ve yatırım bankalarının birbirine benzer, özel yerli sermayeli kalkınma ve yatırım bankalarının diğerlerinden farklı yönde hareket ettiği ifade edilebilir.

Türk bankacılık sektörü 1980’li yıllardan sonra dışa açılma politikası ile birlikte çok farklı bir yapıya bürünerek ekonomik aktivitelerde zaman içinde giderek artan oranda öncü rol üstlenmeye başlarken, belirli dönemlerde de çeşitli krizler yaşarak ciddi kayıplar vermiştir. Süreç içinde edinilen tecrübeler de dikkate alınarak hazırlanan 5411 sayılı Bankacılık Kanunu, hem bankaların faaliyet alanlarını temel olarak düzenlerken, hem de zaman zaman eleştirildiği üzere çok ciddi sınırlamalar ve yaptırımlara da bünyesinde yer vermiştir. Ekonominin iyi olduğu dönemlerde yasaların bu tür sınırlayıcı etkilerinin bankaların faaliyetlerine olumsuz etki etmesi sözkonusu olurken, risklerin arttığı, krizlerin yaşandığı dönemlerde de bankacılık sektörü korumacı düzenlemelerin etkisi ile daha az hasarla bu dönemleri atlatabilmektedir.

Nitekim, yapılan çalışmada da görüldüğü üzere, riske karşı yüksek seviyede sınırlayıcı ve koruyucu hükümler içeren Türk bankacılık sektöründeki yasal düzenlemelerin, finansal açıdan genel anlamda doğrudan ve dolaylı olarak bankaları daha korumacı bir politika izlemeye yönlendirmesi nedeniyle, küresel finansal krizin etkilerine dayanıklı bir yapının sergilenmesine olanak sağlamıştır.

KAYNAKÇA

Abiad, A., Detragiache, E., Tressel, T.,(2010), “A New Database Of Financial Reforms”, **Palgrave Macmillan Journals**, vol. 57, issue 2, ss: 281-302.

Akgül, A., Çevik, O. (2005). **İstatistiksel Analiz Teknikleri “SPSS’te İşletme Yönetimi Uygulamaları”**, Ankara: Mustafa Kitabevi.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu. (29 Aralık 2009), **Krizden İstikrara Türkiye Tecrübesi Çalışma Tebliği** (Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı).

BDDK, (Mart 2007) **Yıllık Faaliyet Raporu** 2006.

Demirgüç-Kunt A., Laeven,L., and Levine, R. (2003), “The Impact of Bank Regulations, Concentration, and Institutions on Bank Margins”, **World Bank Policy Research Working Paper** No. 3030.

Er, S. (2007), “Devletin Bankacılık Sektöründeki Düzenleyici ve Denetleyici Görevi ve Türkiye Uygulaması”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Ana Bilim Dalı Mali İktisat Bilim Dalı Doktora Tezi.

Esin, O. (2002), “Bankacılık Sektöründe Kriz ve Risk Yönetimi: Türkiye Uygulaması”, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Bankacılık Anabilim Dalı Doktora Tezi.

Francis, W. and Osborne, M., (2009), “On the Behaviour and Determinants of Risk-Based Capital Requirements: Revisiting the Evidence from UK Banking Institutions”, **FSA Occasional Paper** 31.

Manthos, D. D., Iftekhar H., Pantelis, K. (2012), “Bank regulations and inequality: Empirical Evidence Bank of Finland”, **Research Discussion Papers**.

Naceur, S. B., Omran, M.(2010), “The Effects of Bank Regulations, Competition, and Financial Reforms on Banks’ Performance”, **Social Science Research Network**.

Özdemir, A. K. (2006), “Bankacılık Reformu Öncesi ve Sonrası Türk Bankacılık Sistemi”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Finansman Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Sapienza, P., (2002), “What do State-Owned Firms Maximize? Evidence from Italian Banks”, **Working paper**. Northwestern University.

Tekin, V. N. (2009), SPSS Uygulamalı İstatistik Teknikleri, **Seçkin Yayınevi** Ankara.

KANUNLAR, BAKANLAR KURULU KARARLARI VE YÖNETMELİKLER

01.11.2006 tarihli BDDK tarafından çıkarılan “Bankalar ve Konsolide Denetime Tabi Kuruluşlarca Yapılabilecek Bağış ve Yardımlara İlişkin Yönetmelik.

01.11.2006 tarihli BDDK tarafından çıkarılan “Bankalarca Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”.

07.11.2006 tarihli TMFS tarafından çıkarılan “Sigortaya Tabi Mevduat Ve Katılım Fonları İle Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunca Tahsil Olunacak Primlere Dair Yönetmelik”

1.11.2006 tarihli BDDK tarafından çıkarılan “Bankaların Kıymetli Maden Alım Satımına ve Alacaklarından Dolayılı Edindikleri Emtia ve Gayrimenkullerin Elden Çıkarılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”.

1.11.2006 tarihli BDDK tarafından çıkarılan “Bankaların Likidite Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik”.

10 Şubat 2001 BDDK tarafından çıkarılan “Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik”.

2002/3707 sayılı “Mevduat ve Kredi İşlemlerinde Uygulanacak Faiz Oranları ile Sağlanacak Diğer Menfaatler Hakkında” Bakanlar Kurulu Kararı.

22.11.2006 tarihli “Mevduat ve Kredi Faiz Oranları ve Katılma Hesapları Kar ve Zarara Katılma Oranları İle Özel Cari Hesaplar Dahil Bu İşlemlerde Sağlanacak Diğer Menfaatler Hakkındaki” Bakanlar Kurulu Kararı.

27.06.2001 tarihli BDDK tarafından çıkarılan “Bankaların Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik”.

31.10.2003 tarihli TMSF Primine İlişkin BDDK Kararı.

4389 Sayılı Bankalar Kanunu.

5411 Sayılı Bankacılık Kanunu.

99/13761 sayılı “Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında” Bakanlar Kurulu Kararı.

TC Merkez Bankası 09 Aralık 2006 tarihli “Mevduat ve Kredi Faiz Oranları ve Katılma Hesapları Kar ve Zarara Katılma Oranları İle Kredi İşlemlerinde Faiz Dışında Sağlanacak Diğer Menfaatler Hakkında Tebliğ”.

TC Merkez Bankası 29.03.2002 tarihli “Mevduat ve Kredi İşlemlerinde Uygulanacak Faiz Oranları ile Sağlanacak Diğer Menfaatler Hakkında” Tebliği.

TCMB 08.08.2000 Tarihli Likidite ve Döviz Pozisyonuna İlişkin Talimatı.